

Sobre Joan Maragall

“Un indret verd i profund”

El pis on va viure el poeta Joan Maragall és un Arxiu-Casa-Museu • Passejant per les diferents estances hi podem assaborir l'ambient de l'època en què es van aturar els rellotges per conservar-ne l'essència • Per: Pere Maragall Mira

Dins del *contingut* urbà en què ens trobem cada dia més immersos, es fa realitat avui de manera efectiva allò del palimpsest: la superposició o juxtaposició, contigüitat sense grans ruptures, d'espais diferents i èpoques diverses. De la mateixa manera que, fent zàping amb els mitjans, també passem amb extrema rapidesa d'un lloc a un altre de molt diferent i d'un present immediatíssim a èpoques allunyades. Totalment atrapat, per a mal i per a bé, en la densa teranyina urbana i mediàtica, ens hem acostumat a viure un temps present i un espai que, *virtualment*, són tots els temps de la història i tots els llocs de l'Univers.

Enmig d'aquest garbuix vertiginós cal intentar orientar-se i mantenir una mínima coherència i identitat personal, per no patir una mena de dissociació i multiplicació d'identitats fins a l'infinit. Aquestes possibilitats immenses de fugida són inversament proporcionals a la sensació cantelluda, aspra, que sempre ens ve a repèl, de les condicions de feina i de tot allò que ens lliga a la duresa de la vida i al sentiment del pas del temps ineluctable, més agut, potser, pel contrast amb aquella facilitat per a la fugida que tenim a l'abast de la mà.

I malgrat aquella existència líquida i virtual, aparent i desdibuixada, tots pertanyem, en última instància, a uns contorns de barri, de parròquia, d'escola, ben reals i precisos. Barris que tenen la seva història més o menys compassada, a pesar dels canvis accelerats que els han transformat i globalitzat en les darreres dècades.

I és en aquests espais urbans nostres, quotidians, on cal saber apreciar els punts de referència, les trames i contigüitats d'espais i de temps que s'erigeixen com a bastions de la resistència cultural i cívica als embats

El despatx (a dalt) i el menjador de l'Arxiu-Casa-Museu Joan Maragall. ARXIU JOAN MARAGALL

de totes les inèrcies més negatives, invisibles ja de tan presents.

Aquesta resistència, que en moltes ocasions dona la sensació d'una lluita sisífica, absurda i repetida, abocada a un fatalisme sense remei, té la seva *primera línia* en

els centres escolars, de primària i secundària, en els ambulatoris i centres de salut. Però té també les seves rereguardes, recers on agafar forces per resistir millor aquells embats. No són només els parcs i jardins, com a reductes d'una natura

ja totalment integrada al teixit urbà, són també aquells llocs, biblioteques, museus, arxius, casals de barri, que permeten retrobar una relació més humana, un diàleg més tranquil amb la cultura, amb artistes del passat i del present que ens propicien al-

L'Arxiu Maragall ens permet intuir tot un món de referències

guns moments de bona reflexió, de bona evocació.

En el cas de l'Arxiu-Casa-Museu Joan Maragall, al carrer d'Alfons XII, 79, de Sant Gervasi, a tocar de la plaça Molina, aquest espai gairebé pot arribar a tenir, per al visitant d'avui, el mateix efecte que va tenir, per al poeta que hi visqué, aquell “indret verd i profund” de la fageda olotina: el visitant pot viure-hi, per moments, la “deslliurant presó” que apareix a l'últim vers del poema.

I no és l'Arxiu, en realitat, cap mostra d'ostentació exagerada, de luxe desmesurat. Era això el que precisament li retreia el jove amic culte i actiu, Josep Pijoan, quan blasmava l'aire adotzenat i burgès dels mobles i la decoració de la casa. Però el poeta sempre responia que ja li estava bé, i que a fi de comptes, ell només volia ser conseqüent amb el seu temps i la seva gent. Temps i gent de la burgesia barcelonina del primer noucents, que li desvetllava una barreja d'amor i d'odi, d'indignació i de compassió, però de la qual per res del món no volia abjurar, ni separar-se'n de manera elitista o esnob.

I aquesta és la gràcia d'aquest reducte que no arriba a ser exòtic —o que ho és en la mesura en què ho pot ser un habitatge mitjanament benestant i ben conservat d'ara fa més de cent anys—. Un lloc que ens permet intuir tot un món de referències culturals bàsicament catalanes i europees, i de diàleg entre les Es-

panyes (de què estem tan mancats ara mateix!). Un lloc que ens connecta amb tot un ordit d'amistats amb gent de procedència i dedicació ben diversa.

Casa i arxiu són també com una esletxa des d'on podem albirar algun tema nou per investigar, per aprofundir. Una bona avinentesa per descobrir alguna relació sorprenent, alguna confluència inesperada. Com la que darrerament he trobat en un article que compara el *Cant espiritual* maragallès amb un poema de Marià Villangómez, el poeta eivissenc més destacat del segle XX. O el redescobriments d'un text poc conegut, *Rocinante vuelve al camino*, del novel·lista nord-americà John Dos Passos, traduït al castellà en una editorial argentina, que de Mallorca estant —anys 20— evoca amb justesa la personalitat mediterrània de Maragall, posant-la de costat amb la figura de Lluís O, encara, un treball recent que tracta d'esbrinar les influències del pensador de l'idealisme alemany Schelling en textos cabdals del poeta barceloní.

I és que, probablement, la irradiació que desprèn aquest indret prové d'un poeta a qui podem referir, sense caure en la desmesura, aquell fragment, una mica solemne però enormement suggerent, del filòsof alemany Heidegger a propòsit de la poesia de Hölderlin: “Tal temps és temps d'indigència; però, per això mateix, extraordinàriament ric és el seu poeta, tan ric que, en repensar el passat i mentre esperava l'avenir, tal vegada li sobrevingueren freqüents esvaïments, i en aquest aparent buit, potser simplement es va ajeure a dormir. I tanmateix va romandre ferm en el No Res d'aquesta Nit. Mentre el poeta es manté així, supremament sol amb si mateix, del tot conformat al seu destí, és quan crea, com a representant del Poble, la Veritat, i la crea veritablement per al seu Poble”.